

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
КАТЕДРА „ИНФОРМАТИКА”

ас. Радка Валериева Начева

Реферат на тема:

ЕТАПИ НА ПРОВЕЖДАНЕ НА НАУЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ

по дисциплина „Методика на научните изследвания“

Варна 2015

Съдържание

Увод	3
1. Етапи на провеждане на научно изследване	4
2. Проучвателен етап	8
3. Изследователски етап	12
4. Внедряване на резултатите в практиката	15
Заключение	16
Използвана литература	16

Увод

Процесът на изследване може да се дефинира като „подробно изучаване на даден субект с цел откриване на (нова) информация или достигане до (ново) схващане“¹ или като „систематизирано проучване и изучаване на материали и източници с цел установяване на факти и достигане до нови заключения“². В широк смисъл, терминът „изследване“ се определя като „търсене на знание“. Отделните сфери на съвременния живот се основава на специфичен вид знание, което означава, че във всяка една от тях се извършват изследвания, характеризиращи се с различна степен на представителност пред обществото.

За да се счита едно изследване за научно, то тогава трябва да бъде проведено съобразно трите основни функции на науката: описание, обяснение, предсказване³, както и определянето на науката като „непрекъснато развиваща се система от знания за обективните закони на природата обществото и мисленето“⁴. В този смисъл, изследването е научно, когато се разглежда като „процес на изучаване на определен обект (предмет или явление), с цел да се разкрият закономерностите за неговото възникване, развитие и преобразуване в интерес на обществото“⁵. Научно-изследователският процес трябва да отговаря едновременно на следните основни критерии:

- прилагане на съвкупност от подходи;
- използване на процедури, методи и техники, тествани за валидност и надеждност;
- безпристрастност и обективност.⁶

Организирането на научно изследване е свързано с установяване на редица особености и условности. В тази връзка, **целта на настоящия реферат** е да

¹ “research.” Cambridge Dictionaries, 2015. <<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/research>> (18.08.2015 г.)

² “research.” Oxford Dictionaries, 2015. <<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/research>> (18.08.2015 г.)

³ Иванов, И., Педагогическа диагностика. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2006. с. 10

⁴ Димитров, Н., Въведение в научните изследвания. Интелексперт-94, 2013. с. 10

⁵ Пак там.

⁶ Kumar, R., Research Methodology - A Step-by-Step Guide for Beginners, 3rd edition. SAGE Publications, 2011. p. 39

представи общовалидна рамка за неговото осъществяване – от формулиране на проблема през събиране, анализиране и интерпретиране на данните до представяне на резултатите. Това означава, че е необходимо да се извърши явно идентифициране на етапите на провеждане, които да се обединят в модел.

1. Етапи на провеждане на научно изследване

Степента, до която се очаква да бъдат изпълнени основните критерии, по които дадено изследване се възприема като научно, варира от една сфера до друга. Например, очакванията към научно-изследователския процес в областта на химията са подчертано различни в сравнение с тези в социалните науки, особено що се отнася до нивото на контрол върху извършваните експерименти и стриктното следене за безопасността за здравето и живота на участниците в тях. Въпреки различията всяка научна дисциплина се основава на един широк (всеобщ) подход за „търсене на знание“.

В настоящия реферат научното изследване се разглежда като процес, който следва да бъде логичен, последователен, систематичен, доказуем, валиден, контролируем, възможен за повторение от други изследователи, емпиричен, критичен⁷. В такъв случай то следва да се интерпретира като „свкупност от съзнателни, последователни действия с психически, духовен, социален или подобен характер ...“⁸, а еднотипните действия са обединени в групи (дейности). Това ни дава основание да считаме, че стъпките могат да бъдат представени графично чрез модел, чиято функция е подпомагане на неговото илюстриране и улесняване на възприемането на целия процес.

Всяка дейност формира етап или подетап на процеса. Етапите могат да бъдат разгледани по-общо: идентифициране на проблем, планиране и провеждане на научно изследване, или по-подробно: „формулиране на

⁷ Kumar, R., Research Methodology - A Step-by-Step Guide for Beginners, 3rd edition. SAGE Publications, 2011. p. 43

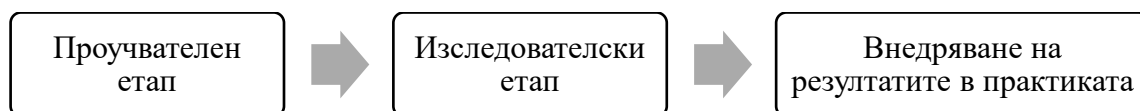
Kothari, C.R., Research Methodology - Methods and Techniques. NEW AGE INTERNATIONAL (P) LIMITED, PUBLISHERS, New Delhi, 2004. p. 20

DePoy, E., Gitlin, L., Introduction to Research: Understanding and Applying Multiple Strategies, 4th edition. Mosby, 2011. p. 10 – p. 11

⁸ „Процес.“, Речник на българския език, ИБЕ към БАН, 2015. < <http://ibl.bas.bg/rbe/?q=процес>> (19.08.2015 г.)

изследователски проблем; интензивен преглед на литература; разработване на цели на изследването; дизайн (планиране) на изследването; събиране на данни; анализ на данни; обобщаване и интерпретиране на данни; представяне на резултатите от изследването, включително заключенията“⁹, до които е достигнал изследователят, чрез избран вид научна продукция. В друг източник¹⁰ с срещат още по-подробно: идентифициране на философска основа; поставяне на рамки на изследователския проблем; установяване на подкрепящо знание; идентифициране на теоретична база; разработване на специфичен въпрос; избор на стратегия за планиране (дизайн на изследването); определяне на границите на изследването; събиране на информация; анализиране на информацията и очертаване на заключения; споделяне и използване на формираното знание. Според ДийПой, в основата на някои от етапите стои извършването само на мисловни действия (thinking), докато на други и физически (action). Например, поставянето на рамки на изследователския проблем (формулиране на тема или проблемна област) се основава изцяло на мисловни действия, докато събирането на информация е свързано и с извършване на физически действия¹¹.

На база на изложеното до момента следва да се обобщи, че „едно научно изследване включва множество стъпки, които могат да се обединят в три основни етапа: (1) Проучвателен; (2) Изследователски и (3) етап на внедряване на резултатите в практиката“¹² (Фиг. 1). В настоящия реферат като базова рамка за провеждане на научни изследвания се подлага на дискусия именно тази от Фиг. 1, тъй като тя се характеризира с максимална опростеност и яснота.

Фиг. 1. Основни етапи на научно-изследователския процес

⁹ Kumar, R., Research Methodology - A Step-by-Step Guide for Beginners, 3rd edition. SAGE Publications, 2011. p. 68 – p. 77

¹⁰ DePoy, E., Gitlin, L., Introduction to Research: Understanding and Applying Multiple Strategies, 4th edition. Mosby, 2011. p. 15

¹¹ Вж. Таблица 2-1, представена от DePoy, E., Gitlin, L., Introduction to Research: Understanding and Applying Multiple Strategies, 4th edition. Mosby, 2011. p. 15

¹² Димитров, Н., Въведение в научните изследвания. Интелексперт-94, 2013. с. 26

Проучвателният етап включва всички стъпки от избора на научна област и научен проблем до формулиране на целите и задачите на изследването. Според Н. Димитров, Проучвателният етап се изпълнява на няколко подетапа: *научна област, научен проблем, обект на изследването, предмет на изследването, място на изследването, тема на изследването, събиране на информация, авторска хипотеза, цел на изследването, задачи на изследването*¹³. Трябва да се отбележи, че практически могат да се изпълняват и в друга последователност, което зависи от подхода, който съответният изследовател прилага. В настоящия реферат се предлага обобщение на посочените стъпки, обединени тематично: *Формулиране на изследователски проблем* и *Формулиране на концепция за изследването*. Сравнявайки ги с 10-те елемента на изследователския процес на ДийПой, може да се заключи, че този етап се състои в по-голямата си част от извършване на мисловни действия.

Необходимо е да се уточни, че много автори посочват, че прегледът на научната литература се извършва в началото на изследователския процес, тъй като „най-интензивно е при формирането на концепцията“¹⁴. Трябва да се отбележи, че „с тази дейност авторът е зает през цялото време“¹⁵. Ето защо не е коректно проучването на литературните източници да се причисли само към първия етап на изследователския процес, а към всички.

Изследователският етап обхваща същинските изследвания върху избрания обект – от избор или разработка на методика на изследването до извършване на конкретни препоръки, резултат от извършените експерименти. Според Н. Димитров, етапът включва: избор или разработка на методика на изследването; провеждане на решаващи експерименти, обработка на резултатите, проверка на авторската хипотеза, съставяне на предварителни изводи и очаквания, анализ и интерпретация на данни и резултати, формулиране на заключителни изводи и препоръки¹⁶. В настоящия реферат предложените

¹³ Димитров, Н., Въведение в научните изследвания. Интелексперт-94, 2013. с. 28

¹⁴ Иванов, И., Педагогическа диагностика. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2006. с. 96

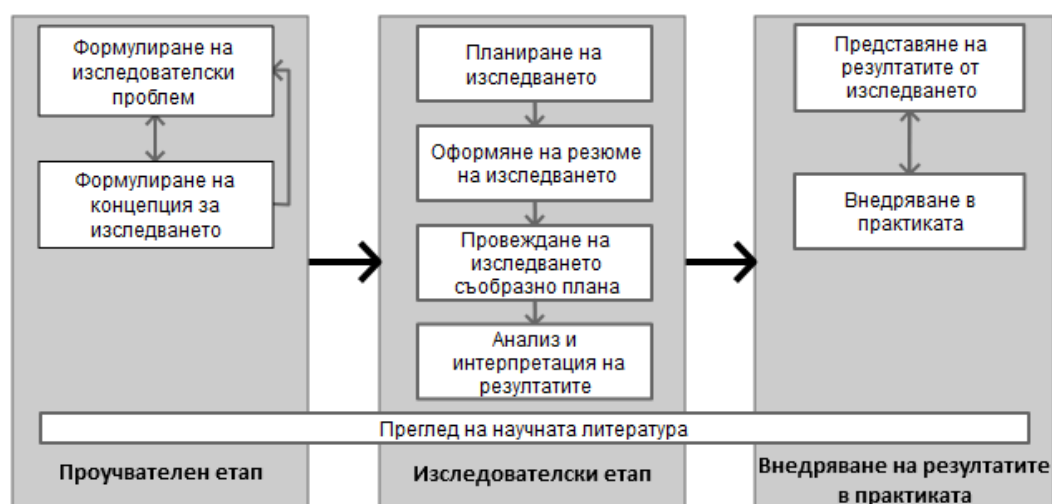
¹⁵ Пак там.

¹⁶ Пак там.

етапи се разглеждат в обобщена форма, а именно: *Планиране на изследването* (определяне на вида на изследването, определяне на научен метод за събиране на необходимите данни, организация на изследването (план за провеждане), определяне на необходимия инструментариум), *Оформяне на резюме на изследването*, *Провеждане на изследването съобразно изготвения план*, *Анализ и интерпретация на резултатите*.

Целта на последният етап на “*Внедряване на резултатите в практиката*” е разпространяване на резултатите и изводите за превръщането им в реална полза и значимост за обществото. Н. Димитров посочва, че на този етап могат да се извършат подготовка и разработка на научни публикации, разработване на учебници, внедряване в практиката, защита на авторски права и интелектуална собственост, разработка на методи, стандарти, програмни продукти и др.¹⁷ Трябва да се има предвид, че изследването може да завърши само с изпълнение на една от дейностите, а не всички едновременно. В настоящия реферат се разделят в две групи: *Представяне на резултатите от изследването чрез публикации* (учебници и научна продукция) и *Внедряване в практиката* (методи, стандарти, програмни продукти, авторски права и интелектуална собственост).

Като се има предвид представеното за всеки един от трите етапа, то моделът на научно изследване придобива следния вид (Фиг. 2):

Фиг. 2. Модел на етапите на научно-изследователския процес

¹⁷ Пак там.

2. Проучвателен етап

Първият от подетапите на този етап е „**Формулиране на изследователски проблем**“. Изследователският проблем всъщност представлява тематиката, по която изследователят се насочва да работи, а самото ѝ идентифициране също може да се определи като процес, тъй като тя е резултатът от изпълнението на няколко взаимосвързани действия: определяне на научна област; разделяне на областта на подобласти; избор на направление за изследване; определяне на необходими знания - научни и лични; повдигане на изследователски въпроси; формулиране на насоки за изследване.

Тази първа стъпка от научно-изследователския процес е и най-решаващата, тъй като основната ѝ функция се изразява във вземане на решение за проблема, върху който следва да се работи, а от това зависи и изпълнението на следващите стъпки. Не винаги проблемът може да се формулира лесно, а също и в достатъчно ясна за възприемане форма. Някои теми са придобили прекалено широка популярност, за да осигурят поле за изследвания. Също така е необходимо да бъдат преценени и фактори, като:

- актуалност и значимост на проблема, включително за обществото и / или науката;
- разполагаемо финансиране за провеждане на изследванията,
- необходимо и реално разполагаемо време,
- трябва ли да се придобият повече знания и умения за провеждане на изследванията, отколкото е по възможностите на конкретния човек,
- дали проблемът не излиза извън обхвата на научната област, в която работи изследователя.

Освен това, по отношение на самия проблем трябва да се вземе решение дали отговаря на някои основни критерии, за да има известна степен на увереност в успеха на изследването: новаторство; интерес за широката публика и за самия изследовател; практическа приложимост, която да привлече сериозни

инвестиции; осъществимост – да съществуват достатъчно предпоставки, на чиято които да се направи заключение, че проблемът може да бъде разрешен¹⁸, като например, наличност на достатъчно данни, възможност за сътрудничество с други изследователи с опит; възможност за задълбочени изследвания, чрез които да се разкрие действителното състояние на проблема и съответно да се предложат адекватни решения и др.

Формулирането на изследователския проблем е съпътствано неизменно от проучване на литературата. Както беше посочено, прегледът на научната литература не е самостоятелен, еднократно провеждан, етап, а е неразделна част от целия процес на изследване. Първоначално изследователят се запознава със съществуващите теоретични постановки, за да идентифицира и формулира ясно проблема, по който е избрал да работи. Тогава проучването на литературните източници е най-интензивно и поради тази причина в настоящия реферат се дискутира именно тук. Трябва да се има предвид, че може да продължи дълго, но въпреки това крайната цел е да се оформи ясно изследвания проблем, да се избере коректната за ситуацията методология, да се разширят познанията на изследователя и да се контекстуализират откритията.

При формулиране на проблема са възникнали не малко въпроси, които налагат обстойно запознаване с материята, а именно:

- *с доказани експерти в избраната научна област* - от броя на статиите, написани от конкретен автор и броя на цитиранията може да се предположи, че той / тя е експерт в областта и да се отбележи като ключов консултант в извършване на изследването;

- *с научните изследвания по темата* - търсенето на подходящи източници на информация ще подпомогне определянето на проблема в ширина и дълбочина, а именно ще допринесе за очертаването на известните вече факти и за откриване на нови, които биха допринесли за развитие на изследването. Най-общо, литературните източници могат да са обособени в две категории – печатни издания и електронни ресурси. Като съвременен, актуален способ за търсене на

¹⁸Трябва да се прецени дали изследователят е в състояние да изпълни поставените цел и задачи.

заглавия и работа с научна литература се налагат електронните бази данни, които обединяват могат да бъдат пълнотекстови, рефератни или цитатни. Например, EBSCOhost, ProQuest, Scopus, ScienceDirect, SpringerLink, Web of Science, ScienceDirect и др.;

- с различни методологии, използвани в извършваните по проблема проучвания, което ще допринесе за по-нататъшното развитие на научното изследване.

В следствие на това изследователят:

- се запознава с извършените научни открития, което означава, че ще базира работата си на вече съществуващи изследвания и осигурява контекстът, в който ще развива научната си разработка;

- открива липсващи в литературните източници знания, даващи поле за изява по научния проблем, по който е решил да работи;

- разширява познанията си в избраната научна област;

- идентифицира различни мнения по един и същ проблем, като в бъдеще следва да изрази своето собствено;

- определя методология и методи, които би могъл да свърже с бъдещата си работа;

- идентифицира ключови въпроси, които осигуряват поле за по-нататъшни изследвания. В много случаи изследователят може да открие нови проблеми, които се нуждаят от бъдещо проучване;

- идентифицира различни алтернативи за решаване на проблема.

Прегледът на научната литература подпомага и изпълнението на следващата стъпка от Проучвателния етап – **„Формулиране на концепция за изследването“**, а именно определяне на *теза, цел, задачи, обект, предмет, тема, хипотеза и място на изследването*.

Тезата на изследването представлява обобщение на основната идея на изследването. Тя отразява намеренията, целите и позицията на изследователя.

Целта на изследването трябва да е точно и ясно формулирана, а също и да отразява основната проблематика на темата. За успеха на изследването е

задължително тя да бъде осъществима и значима. „Тя отразява проблемните аспекти на темата и представя прогнозираното състояние на обекта, проектирания резултат“¹⁹.

Задачите на изследването са отделните определени стъпки, които се изпълняват до достигане на целта. Тяхната функция се изразява в конкретизиране и поясняване на целта. Представят се като списък с определена логическа последователност и подредени от приоритет.

Обектът на изследването представлява изборият за изучаване процес или явление, породил изучавания проблем.

Предметът на изследването се свързва с „определена цел свойства и отношения на обекта на изследването“²⁰.

Темата на изследването „представлява името, заглавието на научната разработка, целяща разрешаване на даден научен проблем или проблеми. <...> Употребява се при оформяне на разработката в научен труд и при представяне пред финансиращи и др. органи и институции“²¹. „Трябва да съдържа проблема му, да отразява неговото противоречие“²². Тя трябва да е ясна, да отговаря на предмета на изследването, да визира тесен кръг от проблеми, да е полезна в икономически и/или социален аспект, а също така и практически разрешима²³.

Хипотезата на изследването представлява на предположение, подозрение, твърдение или идея за явление, връзка или ситуация, които се основават на собствени или на чужди наблюдения и трябва да бъдат проверени. Тяхната функция е внасяне на яснота, специфичност и фокусиране на изследователски проблем, но не са от съществено значение за провеждане на валидно проучване²⁴. Често срещана грешка е, че хипотезата и тезата на научния

¹⁹ Иванов, И., Педагогическа диагностика. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2006. с. 59

²⁰ Димитров, Н., Въведение в научните изследвания. Интелексперт-94, 2013. с. 42

²¹ Пак там.

²² Иванов, И., Педагогическа диагностика. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2006. с. 58

²³ Иванов, И., Педагогическа диагностика. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2006. с. 59

²⁴ Kumar, R., Research Methodology - A Step-by-Step Guide for Beginners, 3rd edition. SAGE Publications, 2011. p. 163

труд се възприемат като синоними. Разликата между двете е, че хипотезата посочва предсказвано състояние на проблема, което може да бъде доказвано или опровергавано и е характерна повече за количествените изследвания.

Мястото на изследването може да е лаборатория или реалната среда, в която протичат изследваните процеси или явления. Възможно е изследванията да не се провеждат само на едно-единствено място.

Крайният резултат от Проучвателния етап е поставяне на теоретична база за изпълнение на останалите етапи от изследването и определяне на насоки за по-нататъшното му развитие.

3. Изследователски етап

Изследователският етап започва с „**Планиране на изследването**“, който има съществено значение за протичане на самото изследване. Той се основава на резултатите от всички извършени дейности през Проучвателния етап. През този подетап на Изследователския етап се извършва определяне на вида на изследването, определяне на научен метод за събиране на необходимите данни, организация на изследването (план за провеждане), определяне на необходимия инструментариум.

Вида на изследването може да се определи по различни признаци: място на провеждане (лабораторни / полеви), вид на изследвания обект (реални / абстрактни / симулационни), степен на завършеност (проучвателни / изследователски / практически), практическо приложение на резултатите (теоретични / приложни), използван научен метод (теоретични / емпирични / комплексни) и т.н. Практически, едно изследване има комплексен характер и може да принадлежи към няколко класификационни групи. Например, полево, извършвано върху реален обект, прилагащо емпиричен научен метод и внедряване на резултатите в практиката (приложно изследване).

Методите за събиране на данни се разделят според различни признаци: област на приложение, характер на изследвания проблем, място в изследването,

ниво на познание, характер на данните и други²⁵, но настоящият реферат се спира само на първата от изброените. Според нея научните методи биват общонаучни (наблюдение / експеримент), метанаучни (математическо моделиране / статистически анализ) и конкретно-научни (анкета / интервю / беседа / тест). Изборът на метод зависи изцяло от характера на изследвания проблем, т.е. да съответства на формулираните предмет, обект, цел, задачи и хипотеза. Като критерий за неговата адекватност е довеждането до обективни, надеждни и достоверни крайни резултати. В едно изследване могат да бъдат прилагани няколко научни метода, което означава, че се прилага методика на изследването.

Организацията на изследването представлява планът за неговото провеждане – в каква последователност ще бъдат извършени наблюденията или експериментите, анкетите, беседите или интервютата; какви променливи²⁶ следва да се изучават и по какви признаци ще се разграничат; как ще се записват данните и къде ще се съхраняват; кой и как ще осъществява контрол върху провеждането на полевата или лабораторната работа, какъв ще е *необходимият инструментариум* за провеждане на изследванията (зависи от техния вид и избрания метод за събиране на данни, както и от научната област) и т.н. Обикновено, се планира първо цялата изследователска процедура и после отделните ѝ етапи, като се избягва излишното усложняване, за да се запази разбираемостта в максимална степен.

Коректно е всички особености да бъдат записани, особено когато се търси финансова подкрепа. Това означава, че се преминава към следващата стъпка от етапа - **„Оформяне на резюме на изследването“**. Документът, който трябва да се оформи, представлява предложение, целящо искане на спонсорство за подкрепа на научните изследвания или продължаване на проекти. За да е успешно представянето на изследването, предложението задължително трябва да съдържа следната информация:

²⁵ Вж. класификациите, предложени в Иванов, И., Педагогическа диагностика. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2006. с. 183 – с. 185

²⁶ Характеристика, атрибут на изследвания обект, приемащ определена стойност и променящ се в зависимост от условията, при които е поставен обектът. Те могат да бъдат количествени и качествени, зависими и независими, които могат да се контролират или не.

- Връзка между интересите на спонсора и целта на проекта;
- Значимост на проекта за обществото, бизнеса и науката;
- Обосновка на реалното състояние на проблема – преглед на направените проучвания за реализирани решения по проблема;
- Описание на методите или подходите, които следва да бъдат приложени за разрешаване на изследователския проблем;
- Описание на способите, които следва да се приложат за анализ на резултатите от научната работа;
- Времетраене на проекта и предвиждан бюджет;
- Представяне на екипа (биографии, компетенции, отговорности) и обосновка на неговия професионализъм.

Обобщено, в резюмето на проекта се описват резултатите от работата през Проучвателния етап и от „Планиране на изследването“. Този подетап не е задължителен за изпълнение, но често се среща, особено когато става въпрос за проекти, търсещи голямо по размер финансиране.

Изследователският етап продължава с **„Провеждане на изследването съобразно изготвения план“**. Добре разработеният план значително улеснява изследователската работа. В зависимост от научната област, е необходимо спазването на определени строги условия на труд, което изисква и подготовка на средата, в която ще се извършва научната работа. Коректността на провеждане зависи от някои фактори, като компетентност на изследователя, изправност на инструментариума, възникване на непредвидени явления, спазване на установения план, спазване на етични норми и др.

Етапът завършва с **„Анализ и интерпретация на резултатите“**. „Няма единен стандарт за анализ на резултатите. Всяко научно изследване е специфично и представя специфични резултати.“²⁷ Най-общо, по време на тази стъпка следва да се обобщят резултатите от изследването и да се направи разграничение между действителност и предположения, между факти и

²⁷ Димитров, Н., Въведение в научните изследвания. Интелексперт-94, 2013. с. 56

хипотези. Също така се съобразява дали резултатите отговарят на поставените цел и задачи и дали са изследвани коректно обекта и предмета.

Крайнният резултат от Изследователския етап е реално провеждане на изследването според предварително изготвен план, получаване на определени резултати от извършената научна работа, които в последствие биват анализирани, обобщени и подготвени за внедряване в практиката.

4. Внедряване на резултатите в практиката

Както беше споменато вече, в настоящия реферат се акцентира на извършване на две групи дейности при изпълнение на този етап: **„Представяне на резултатите от изследването чрез публикации и „Внедряване в практиката“.**

Първата група е насочена към оформяне (подготовка и разработване) на научен труд или учебници. Научните трудове могат да бъдат дипломна работа, дисертация, обзор, доклад, статия, студия, монография. В тях се включват темата, целта, задачите, предмета, обекта на изследването и евентуално авторската хипотеза. Извършва се преглед на литературата и се съставя библиографична справка за източниците, които са използвани като база за провеждане на изследването. В зависимост от вида си, научният труд има различен обем – от 5-10 страници до 150-200 страници, което означава, че разгръща изследователския проблем в различна дълбочина. Това е и най-честата форма, която приема последния етап от научното изследване.

Втората група дейности от изпълнение на етапа е насочена към представяне и внедряване на реалните разработки²⁸ от извършеното изследване, както и последващата защита на авторски права и интелектуална собственост.

Крайнният резултат от този последен етап на научно-изследователския процес е създаване, най-общо, на продукт/и (публикация / стандарт / програмен продукт и др.), чрез който резултатите от изследването се представят пред широката общественост.

²⁸ Например, разработени методи, стандарти, програмни продукти.

Заклучение

В заключение, могат да се направят някои изводи по темата, а именно, че научно-изследователският процес е системно изучаване на обект, събитие или явление, целящ достигане до отговор на даден проблем. Основните източници, от които могат да се идентифицират теми за научни изследвания или изследователски проблеми са личен опит, теория или литература.

Процесът преминава през етап на проучване, в който се извършва предварителна работа по изследването, като усилията се насочват към изясняване на проблема и поставяне на теоретична база. След това продължава със същинския изследователски етап, през който се изготвя план за извършване на експериментите и проучвателните дейности, събират се данни и се анализират получените резултати. Накрая, резултатите биват представени чрез някакъв вид публикация или внедрени в практиката.

Решаващите фактори за успеха на научното изследване са: финансиране, необходимо и реално разполагаемо време, знания, умения и опит на изследователя или изследователския екип, актуалност и практическа приложимост на идентифицирания проблем, прилагане на новаторски подход при неговото разрешаване.

Използвана литература

1. Димитров, Н., Въведение в научните изследвания. Интелексперт-94, 2013
2. Иванов, И., Педагогическа диагностика. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2006
3. Лулански, П., Изходни решения за метричния инструментариум на дисертационния труд по стопански науки. // Икономически и социални алтернативи, 2012, N 3, с. 5 – 13
4. Лулански, П., Недоизползвани синтаксис-възможности в позиционирането на дисертационна изследователска инфраструктура. // Икономически и социални алтернативи, 2014, N 1, с. 5 – 19

5. Тасев, Г., Идеи за нов подход за разработване на дисертация. // Trakia Journal of Sciences, 2009, Vol. 7, Suppl. 2, pp 7-14
6. Тасев, Г., Сандева, В., Деспот, К., Структура и елементи на увода на дисертационно изследване. // XXI International scientific conference Management and Quality, 2012
7. Dawson, C., Practical Research Methods. UBS Publishers'Distributors, New Delhi, 2002
8. DePoy, E., Gitlin, L., Introduction to Research: Understanding and Applying Multiple Strategies, 4th edition. Mosby, 2011
9. Kothari, C.R., Research Methodology - Methods and Techniques. NEW AGE INTERNATIONAL (P) LIMITED, PUBLISHERS, New Delhi, 2004.
10. Kumar, R., Research Methodology - A Step-by-Step Guide for Beginners, 3rd edition. SAGE Publications, 2011.
11. Речник на българския език, ИБЕ към БАН: < <http://ibl.bas.bg/rbe> >
(19.08.2015 г.)
12. Cambridge Dictionaries: <<http://dictionary.cambridge.org>>
(18.08.2015 г.)
13. How to Write a Research Proposal: A Formal Template for Preparing a Proposal for Research Methods, <<http://bit.ly/1gHNLEV>> (19.08.2015)
14. The Proposal Writer's Guide: Overview <<http://orsp.umich.edu/proposal-writers-guide-overview>> (23.08.2015 г.)
15. Oxford Dictionaries: <<http://www.oxforddictionaries.com>>
(18.08.2015 г.)